

Sygn. akt I ACa 265/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSA Maciej Dobrzyński (spr.)

Sędziowie: SA Marzanna Góral

SO (del.) Joanna Wiśniewska-Sadowska

Protokolant: st. sek. sąd. Monika Likos

po rozpoznaniu w dniu 12 września 2014 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy z powództwa J. R. (1)

przeciwko Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 29 października 2013 r., sygn. akt XXIV C 1250/12

zmienia zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w części oraz w punkcie trzecim w całości w ten sposób, że zasądza od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. na rzecz J. R. (1) kwotę 235.000 zł (dwieście trzydzieści pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 26 sierpnia 2011 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 16.099,20 zł (szesnaście tysięcy dziewięćdziesiąt dziewięć złotych dwadzieścia groszy) tytułem zwrotu kosztów procesu,

oddala apelację w pozostałej części,

zasądza od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa z siedzibą w W. na rzecz J. R. (1) kwotę 11.750 zł (jedenaście tysięcy siedemset pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu w postępowaniu apelacyjnym.

I ACa 265/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 30 listopada 2012 r. J. R. (2) prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Młyn (...) w D. J. R. (2) domagał się zasądzenia od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. kwoty 294.124,59 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2011 r. do dnia zapłaty, kosztami sądowymi i kosztami zastępstwa procesowego według spisu kosztów.

W odpowiedzi na pozew z dnia 9 kwietnia 2013 r. strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda na swoją rzecz kosztów postępowania według norm przepisanych z wyodrębnieniem kosztów zastępstwa procesowego.

W piśmie procesowym z dnia 27 czerwca 2013 r. powód ograniczył powództwo do kwoty 235.000 zł. Na rozprawie w dniu 15 października 2013 r. powód podtrzymał powództwo w zakresie kwoty 235.000 zł, cofnął i zrzekł się roszczenia co do pozostałej części, tj. co do kwoty 59.124,69 zł.

Wyrokiem z dnia 29 października 2013 r. Sąd Okręgowy w Warszawie powództwo oddalił (pkt 1), w zakresie kwoty 59.124,59 zł postępowanie umorzył (pkt 2) oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania (pkt 3).

Sąd I instancji oparł swoje rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach faktycznych oraz rozważaniach prawnych:

J. R. (2) prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Młyn (...) w D. J. R. (2) w 2008 roku podjął starania o uzyskanie środków publicznych (krajowych i wspólnotowych) od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w W. (dalej jako Agencja lub ARiMR) na modernizację prowadzonego przedsiębiorstwa - młyna w D.. W dniu 5 maja 2008 r. złożył on w (...) wniosek o przyznanie pomocy w ramach działania 123 „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Wraz z wnioskiem przedłożył szereg dokumentów, w tym biznesplan. W biznesplanie podano, że planowane przedsięwzięcie obejmie modernizację młyna pszennego, zakup ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego, zakup ładowarki teleskopowej, ciągnika siodłowego z naczepą izoterma, ciągnika siodłowego z naczepą typu mąkówóz, ciągnika siodłowego z naczepą typu silos. Wnioskodawca wyjaśnił, że realizacja inwestycji pozwoli na spełnienie najważniejszych standardów ochrony środowiska, poprawę jakości produktu finalnego, zwiększenie wartości dodanej oraz poprawę struktury logistycznej przedsiębiorstwa. We wniosku jako lokalizację operacji J. R. (2) wskazał miejscowość (...). W biznesplanie podał m.in., że inwestycja będzie realizowana na stanowiącej jego własność nieruchomości składającej się z zabudowanej działki nr (...), położonej w miejscowości D., objętej księgą wieczystą Kw nr (...). We wniosku całkowity koszt operacji określono na kwotę 9.816.051 zł bez VAT, z czego koszty kwalifikowalne miały stanowić 9.816.051 zł bez VAT. Przyjmując, że maksymalny poziom pomocy wynosił 40% kosztów kwalifikowalnych, J. R. (2) wnioskował o przyznanie pomocy w wysokości 3.926.420,40 zł. Do wniosku załączony został m.in. odpis z księgi wieczystej Kw nr (...) dotyczący nieruchomości obejmującej działkę nr (...) o powierzchni 0,0879 ha.

Po złożeniu wniosku Agencja dokonała jego weryfikacji. W toku tych czynności wielokrotnie zwracała się do wnioskodawcy o uzupełnienia, wyjaśnienia, przedłożenie określonych dokumentów. J. R. (2) odpowiadał na pisma (...) wzywające do uzupełnienia czy poprawienia wniosku. W szczególności, w ramach uzupełnienia wniosku złożył aktualny odpis księgi wieczystej prowadzonej dla działki nr (...), objętej księgą wieczystą o numerze (...) (poprzedni numer księgi Kw nr (...)). W dniu 2 lutego 2009 r. J. R. (2) przedłożył w Agencji oferty na zakup urządzeń związanych ze złożonym wnioskiem, w tym oferty na zakup ciągnika. W zapytaniach ofertowych na ciągnik J. R. (2) wskazywał, że ciągnik ma mieć moc 110 KM, ma być wyposażony w klimatyzację, ogrzewanie, udźwig podnośnika na około 6 t, bezstopniową skrzynię biegów, przedni (...), amortyzowaną przednią oś. W ramach weryfikacji wniosku, w piśmie z 26 listopada 2008 r. Agencja wezwała J. R. (1) do wyjaśnienia zasadności zakupu ciągnika rolniczego i ładowarki teleskopowej w związku z planowaną operacją. W odpowiedzi na to pismo J. R. (2) złożył oświadczenie z 14 stycznia 2009 r., w którym wyjaśnił, że planowane do zakupu ciągnik rolniczy i ładowarka teleskopowa „będą służyły w firmie do transportu wewnętrznego surowca oraz wyrobów gotowych”. Podniósł, że produkt musi być często dostarczany do młyna transportem kołowym z tego powodu, że dość duże ilości ziarna są składowane w magazynach pionowych typu silos i w magazynie płaskim, przy czym nie wszystkie magazyny połączone są z młynem transportem pneumatycznym. Podał, że skoro na terenie prowadzonej działalności jest dość mało miejsca, to najwłaściwszym rozwiązaniem wydaje się transport za pomocą ciągnika, który jest znacznie bardziej zwrotny od ciężarówki oraz przede wszystkim bardziej ekonomiczny w utrzymaniu. Dodał, że sprzęt ten będzie przydatny przy załadunku i rozładunku mąki. Zapewnił, że zakup tych urządzeń jest niezbędny dla prawidłowego przebiegu procesów logistycznych.

Po weryfikacji wniosku pod kątem zgodności z wymogami programu Agencja zdecydowała się na udzielenie J. R. (1) pomocy. Podstawą udzielenia pomocy miała być umowa przyznania pomocy. W dniu 2 listopada 2009 r. J. R.

(2) zawarł z Agencją (...) przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...)” określającą prawa i obowiązki stron związane z realizacją operacji w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 w zakresie osi 1 „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego”, działania 123 „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej”. J. R. (2), jako beneficjent, zobowiązał się do realizacji operacji (inwestycji) dotyczącej modernizacji młyna oraz zakupu wewnętrznych środków transportu. Zakres rzeczowy i finansowy tej operacji określono w załączniku (...) do umowy. W szczególności tym zakresem objęto „zakup ciągnika rolniczego do transportu wew.”. Sumę kosztów kwalifikowalnych operacji określono na kwotę 9.816.048 zł, z czego kwota 268.234 zł stanowiła koszty ogółem i koszty kwalifikowalne zakupu ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego. Głównym celem operacji była poprawa konkurencyjności prowadzonego przez J. R. (1) przedsiębiorstwa poprzez wzrost wartości dodanej. Wskazano, że operacja zostanie zrealizowana w miejscowości (...), w powiecie (...). Operacja miała przebiegać w ten sposób, że najpierw beneficjent miał wykonać plan rzeczowy zgodnie z załącznikiem (...), następnie miał ponieść koszty kwalifikowalne operacji, w tym dokonać płatności za dostawy, usługi lub roboty (najpóźniej do dnia złożenia wniosku o płatność), potem udokumentować wykonanie robót, dostaw lub usług, w końcu osiągnąć zakładany cel operacji nie później niż do dnia złożenia wniosku o płatność ostateczną. W § 4 umowy Agencja zobowiązała się do wypłacenia beneficjentowi, na warunkach określonych w umowie oraz na podstawie złożonego wniosku o płatność, pomocy w wysokości 3.926.419,20 zł, jednak nie więcej niż 40% poniesionych kosztów kwalifikowalnych operacji. Pomoc miała być przekazana jednorazowo. Beneficjent m.in. zobowiązał się w umowie, że w trakcie realizacji operacji i przez 5 lat od dnia dokonania przez Agencję płatności ostatecznej będzie prowadził działalność, której służyła realizacja operacji lub której prowadzenie stanowiło warunek przyznania pomocy, bez zmiany miejsca jej wykonywania. Zgodnie z § 7 umowy, beneficjent miał złożyć wniosek o płatność wraz z wymaganymi dokumentami, w tym potwierdzeniami dokonania płatności, po zakończeniu realizacji całości operacji. Po złożeniu wniosku o płatność Agencja miała dokonać sprawdzenia realizacji operacji z przepisami i postanowieniami umowy. Podstawą wyliczenia kwoty pomocy do wypłaty miały być faktyczne i prawidłowo poniesione koszty kwalifikowalne, w wysokości nie wyższej od wskazanej w załączniku(...) do umowy. § 9 ust. 7 umowy przewidywał, że jeżeli wnioskowana przez beneficjenta we wniosku o płatność kwota pomocy będzie wyższa o więcej niż 3% od kwoty obliczonej przez Agencję na podstawie prawidłowo poniesionych kosztów kwalifikowalnych, to kwotę refundacji należało pomniejszyć o kwotę stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą wnioskowaną a kwotą obliczoną na podstawie prawidłowo poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Zaznaczono, że tego rodzaju pomniejszenie nie ma zastosowania, jeżeli beneficjent udowodni, że nie ponosi winy za włączenie niekwalifikującej się kwoty do kwoty pomocy wnioskowanej we wniosku o płatność.

W ramach realizacji operacji opisanej we wniosku z 5 maja 2008 r. J. R. (2) w dniu 24 sierpnia 2009 r. nabył ciągnik rolniczy marki F. (...) V., fabrycznie nowy, o mocy 133 KM za cenę 294.124,59 zł netto (358.832 zł brutto). W związku z tą transakcją sprzedawca wystawił fakturę VAT nr (...). J. R. (2) zapłacił cenę nabycia ciągnika. W dniu 25 sierpnia 2009 r. dokonał on rejestracji przedmiotowego pojazdu, ubezpieczył go również w zakresie ubezpieczenia OC.

Po zrealizowaniu operacji stanowiącej przedmiot umowy z 2 listopada 2009 r. J. R. (2) złożył wniosek o płatność, który wpłynął do Agencji w dniu 24 maja 2011 r. Wniosek ten zawierał uchybienia, w związku z czym (...) wezwała wnioskodawcę do jego uzupełnienia i poprawienia, a także do przedłożenia wskazanych przez nią dokumentów. W punkcie 21 pisma z 13 czerwca 2011 r. Agencja domagała się wyjaśnienia przyczyn zarejestrowania zakupionego ciągnika rolniczego oraz przekazania oświadczenia, że zakupiony ciągnik będzie wykorzystywany wyłącznie do transportu wewnętrznego na terenie zakładu. Odpowiadając na to żądanie, w piśmie z 5 lipca 2011 r., J. R. (2) oświadczył, że aby dostać się z części magazynów zbożowych w firmie należy przejechać odcinek około 400 m i związane jest to z koniecznością poruszania się na odcinku około 100 m po drodze publicznej, wobec tego musiał on ubezpieczyć ciągnik w zakresie OC oraz zarejestrować pojazd tak, aby mógł on poruszać się po drodze publicznej. Na początku lipca 2011 r. J. R. (2) przekazał Agencji informację o parametrach zakupionego ciągnika rolniczego oraz kserokopię dowodu rejestracyjnego.

W toku czynności związanych z weryfikacją wniosku o płatność przedstawiciele Agencji nabrali wątpliwości co do możliwości uznania wydatku na ciągnik rolniczy za koszt kwalifikowalny. Stwierdzili sprzeczność w oświadczeniach wnioskodawcy co do wykorzystywania tego ciągnika. Zauważyli, że przed podpisaniem umowy wnioskodawca nie

wskazywał, że ciągnik będzie wykorzystywany poza terenem przedsiębiorstwa, poza działką nr (...), w tym na drogach publicznych. Uznali, że ciągnik ten może być wykorzystywany nie tylko wewnątrz przedsiębiorstwa objętego inwestycją, ale też poza nim, na przykład do produkcji rolnej. Taka możliwość wykorzystywania ciągnika wzbudziła podejrzenia co do zgodności zakupu ciągnika z celami projektu. Przedstawiciele Agencji wzięli pod uwagę, że zakupiony ciągnik miał dużą moc, był wyposażony w dodatkowy osprzęt, który nie mógł być wykorzystany do transportu wewnętrznego. Nie miał dla nich znaczenia fakt rejestracji i ubezpieczenia ciągnika. W czerwcu 2011 r. Agencja ustaliła, że J. R. (2) prowadzi gospodarstwo rolne pod adresem (...) i posiada 51,23 ha powierzchni rolnej. Sprawdzono, że taką powierzchnię J. R. (2) objął w 2010 roku wnioskiem o przyznanie jednolitej płatności obszarowej oraz płatności uzupełniającej do powierzchni upraw grupy upraw podstawowych, nadto powierzchnię 2,02 ha objął wnioskiem o płatność do upraw roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych. Przedstawiciele Agencji uznali, że nabyty w ramach operacji ciągnik może być używany do produkcji rolnej w tym gospodarstwie.

Po dokonaniu uzupełnień i poprawek wskazanych przez Agencję (...) złożył uzupełniony i poprawiony wniosek o płatność, który wpłynął do (...) w dniu 29 lipca 2011 r. W ostatecznej wersji wniosku o płatność J. R. (2) wskazał, że koszty kwalifikowalne realizacji operacji wyniosły 9.661.426 zł, a koszty niekwalifikowalne wyniosły 265.587 zł. J. R. (2) we Wniosku o płatność wskazał sumę 3.864.570,40 zł jako wnioskowaną kwotę pomocy. W wykazie faktur załączonym do wniosku, który miał dokumentować poniesione koszty kwalifikowalne, wnioskodawca wymienił fakturę nr (...) z 24 sierpnia 2009 r. na sumę 358.832 zł brutto (294.124,59 zł netto). Jako wydatek kwalifikowalny z tej faktury wskazano kwotę 294.124,59 zł. Zaznaczono, że suma ta stanowi wydatek na zakup ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego. We wniosku o płatność beneficjent oświadczył, że jest świadomy, iż w przypadku gdy kwota pomocy wpisana we wniosku o płatność będzie przekraczała kwotę pomocy wynikającą z prawidłowo poniesionych kosztów (obliczoną po weryfikacji wniosku o płatność) o więcej niż 3%, Agencja zastosuje redukcję zgodnie z przepisami wspólnotowymi.

W toku weryfikacji wniosku o płatność przeprowadzono kontrolę realizacji operacji będącej przedmiotem umowy z 2 listopada 2009 r. O planowanej kontroli został powiadomiony J. R. (2) w dniu 9 sierpnia 2011 r. W dniu 11 sierpnia 2011 r. przedstawiciele Agencji dokonali wizytacji zrealizowanej przez J. R. (1) inwestycji. Kontrolę przeprowadzono na terenie nieruchomości w D. 38. Kontrolerzy mieli dokonać oceny inwestycji pod kątem działania nr (...) Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013. Kontrola trwała niemal cały dzień i została przeprowadzona przez dwie osoby. Do protokołu z kontroli oświadczenie załączył powód, w którym napisał, że zakupiony ciągnik rolniczy jest używany tylko i wyłącznie do potrzeb młyna. Podczas kontroli kontrolerzy nie stwierdzili, aby zakupiony ciągnik rolniczy był eksploatowany poza terenem młyna. Oświadczenie to dotyczyło stanu z dnia kontroli.

Po weryfikacji wniosku o płatność uznano, że należna do wypłaty na rzecz wnioskodawcy jest kwota 3.629.270,40 zł zamiast wnioskowanej przez niego kwoty 3.864.570,40 zł, tj. kwota o 235.300 zł niższa od wnioskowanej (3.864.570,40 zł - 3.629.270,40 zł = 235.300 zł). W dniu 26 sierpnia 2011 r. sporządzono zlecenie płatności na rzecz wnioskodawcy na kwotę 3.629.270,40 zł tytułem wykonania umowy nr (...) z 2 listopada 2009 r., w oparciu o wniosek o płatność złożony pierwotnie w dniu 24 maja 2011 r. W piśmie z 27 września 2011 r. Agencja poinformowała J. R. (1), że w nawiązaniu do wniosku o płatność złożonego 24 maja 2011 r. na podstawie umowy nr (...) z 2 listopada 2009 r. została mu przyznana kwota 3.629.270,40 zł. Zaznaczono, że suma ta stanowi płatność ostateczną. Podniesiono, że dokonano korekty kosztów kwalifikowalnych z faktury (...) w kwocie 294.124,59 zł. Podano, że faktura ta dotyczyła zakupu ciągnika rolniczego, który miał być używany przez beneficjenta jako środek transportu wewnętrznego na terenie młyna, jednak zgodnie z wyjaśnieniami z dnia 5 lipca 2011 r. udzielonymi w trakcie autoryzacji wniosku o płatność przez beneficjenta ciągnik ten będzie używany również na drogach publicznych, co skutkowało, że ciągnik ten nie może być uznany za środek transportu wewnętrznego. Wyjaśniono też, że różnica kosztów kwalifikowalnych uznanych jako prawidłowo poniesione w stosunku do wnioskowanych przekroczyła próg 3%, dlatego zastosowano redukcję kwoty pomocy zgodnie z § 9 ust. 7 umowy przyznania pomocy. Na rozstrzygnięcie w zakresie dokonanej korekty służył wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy. Złożony przez beneficjenta wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy został załatwiony negatywnie.

J. R. (2) prowadzi działalność gospodarczą pod firmą Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy Młyn (...) w D. J. R. (2) na terenie kilku działek, których jest właścicielem, tj. na działkach położonych w(...) o numerach:(...) (działka niezabudowana o powierzchni 0,1277 ha), (...) (działka o powierzchni 0,0319 ha stanowiąca drogę), (...) (działka niezabudowana o powierzchni 0,0545 ha), (...) (trzy działki o łącznej powierzchni 0,5 ha, zabudowane różnymi obiektami, w tym magazynami),(...) (działka o powierzchni 0,0879 ha, zabudowana młynem),(...) (działka zabudowana o powierzchni 0,1277 ha). Niektóre z tych działek sąsiadują ze sobą. Niektóre są oddzielone drogami publicznymi (gminnymi), np. drogę gminną stanowi przedzielająca działki J. R. (1) działka nr (...). Z uwagi na umiejscowienie przedsiębiorstwa (...) na kilku działkach występują sytuacje, że aby przejechać z jednej działki na drugą niezbędne jest przejechanie przez drogę publiczną. W celu przejechania z działki, na której znajdują się magazyny, do działki, na której stoi młyn (...)), trzeba przejechać przez drogę publiczną.

Ciągnik rolniczy nabyty w ramach realizacji operacji będącej przedmiotem umowy z 2 listopada 2009 r. był wykorzystywany w przedsiębiorstwie (...) przy przewożeniu zboża z magazynów do młyna. W tym celu przejeżdżano nim po drodze publicznej, w celu dostania się z jednej działki na drugą. Przed podpisaniem umowy z 2 listopada 2009 r. J. R. (2) wskazał, że operacja będzie przeprowadzana na działce nr (...), ponieważ uważał, że skoro na tej działce znajduje się młyn, który miał być modernizowany, wobec tego inwestycja będzie dotyczyć jedynie tej działki.

Pismem z 4 września 2009 r. Dyrektor Departamentu Działań Inwestycyjnych Agencji zwrócił się do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich o wyjaśnienie w sprawie możliwości wsparcia w ramach działania „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 zakupu ciągnika rolniczego przeznaczonego do transportu zbóż poza terenem zakładu. Ministerstwo, w piśmie z 16 września 2009 r., podtrzymało swoje dotychczasowe stanowisko, przekazane już w piśmie z 18 sierpnia 2008 r., że ciągniki rolnicze przeznaczone do transportu zbóż poza terenem zakładu mogą stanowić koszt kwalifikowalny jedynie w przypadku, gdy jednoznacznie będzie można wnioskować, iż wpływają one na usprawnienie logistyki na terenie zakładu. Zaznaczono, że nie jest możliwe wsparcie zakupu takich pojazdów, jakimi są ciągniki rolnicze w transporcie surowców na dalsze odległości między poszczególnymi magazynami lub innymi elementami infrastruktury przedsiębiorstwa. Po uzyskaniu takiego wyjaśnienia Agencja przyjęła do stosowania takie stanowisko jednostki nadzorującej w zakresie realizacji Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Sąd Okręgowy wskazał, że powód, który ostatecznie domagał się zapłaty kwoty 235.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2011 r. do dnia zapłaty, nie udowodnił swojego roszczenia.

Strony były związane umową przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) zawartą dnia 2 listopada 2009 r. i powód wywodził swe roszczenie z tej umowy. Nie wykazał on jednak, aby pozwana na mocy art. 471 k.c. i nast. była wobec niego zobowiązana do zapłaty żądanej przez niego sumy.

W umowie powód zobowiązał się do realizacji operacji, której zakres rzeczowy i finansowy określono w załączniku (...) w szczególności zobowiązał się do przeprowadzenia modernizacji młyna, a także do nabycia ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego. Operacja przewidziana w umowie miała doprowadzić do poprawy konkurencyjności prowadzonego przedsiębiorstwa poprzez wzrost wartości dodanej. W świetle treści umowy po zrealizowaniu operacji powód mógł liczyć na uzyskanie od pozwanej pomocy w wysokości 3.926.419,20 zł, jednak nie więcej niż 40% poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Koszty kwalifikowalne operacji zdefiniowano w § 1 pkt 6 umowy. Były to koszty związane z realizacją operacji, które zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 mogły zostać objęte pomocą w ramach działania opisanego w umowie (działania (...)). Po zrealizowaniu operacji powód miał złożyć wniosek o przyznanie płatności, a po jego weryfikacji pozwana miała przyznać powodowi pomoc finansową. Umowa zakładała, że pozwana będzie uprawniona do weryfikacji wniosku o przyznanie płatności, w szczególności do sprawdzenia, czy dany wydatek uznany przez powoda za koszt kwalifikowalny faktycznie można uznać za taki koszt. Po przeprowadzeniu operacji powód wystąpił o przyznanie mu płatności w kwocie 3.864.570,40 zł, co stanowiło 40% kosztów kwalifikowalnych. Powód uważał,

że w związku z realizacją operacji zostały poniesione koszty kwalifikowalne w wysokości 9.661.426 zł. Wskazał on, że kwota 294.124,59 zł wchodząca w skład ogólnej sumy kosztów kwalifikowalnych stanowi wydatek na zakup ciągnika rolniczego przewidzianego w załączniku (...) do umowy. Pozwana w ramach weryfikacji wniosku o płatność ostatecznie nie uznała kosztów nabycia tego ciągnika za koszt kwalifikowalny w rozumieniu § 1 pkt 6 umowy, a tym samym nie uznała za zasadne udzielenia powodowi pomocy na podstawie umowy w związku z poniesieniem tego wydatku. Mając na względzie całokształt materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie, Sąd Okręgowy uznał, że w tym zakresie stanowisko Agencji było uzasadnione.

Przed zawarciem umowy z 2 listopada 2009 r. powód złożył wniosek o przyznanie pomocy w dniu 5 maja 2008 r. Wniosek ten zainicjował postępowanie w sprawie przyznania mu pomocy. Po jego pozytywnej weryfikacji Agencja zdecydowała się przyznać powodowi pomoc na warunkach określonych w umowie z 2 listopada 2009 r. Umowa z 2 listopada 2009 r. dotyczyła operacji, która pierwotnie była opisana we wniosku z 5 maja 2008 r. We wniosku tym (w stanowiącym załącznik do wniosku biznesplanie) powód wskazał, że operacja będzie obejmowała w szczególności modernizację młyna i zakup ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego. W biznesplanie powód podał, że operacja będzie realizowana na terenie jego nieruchomości położonej w miejscowości D. na działce nr (...), objętej księgą wieczystą Kw nr (...). Do wniosku został załączony odpis księgi wieczystej Kw nr (...). Księga ta obejmowała jedynie działkę nr (...) o powierzchni 0,0879 ha. Z treści wniosku z 5 maja 2008 r. wynikało zatem, że operacja miała dotyczyć jedynie działki nr (...). Potwierdzały to kolejne czynności powoda w ramach uzupełniania wniosku o przyznanie pomocy. W toku analizy wniosku przez Agencję powód dostarczył aktualny odpis z księgi wieczystej prowadzonej dla nieruchomości obejmującej działkę nr (...), potwierdził tym samym, że operacja ma dotyczyć działki nr (...), a nie innych. We wniosku powód sam więc ograniczył terytorium, na którym realizowana miała być operacja, do działki nr (...). Na rozprawie powód potwierdził podczas przesłuchania, że wnioskiem objął jedynie działkę nr (...). Wyjaśnił, że było to spowodowane tym, że na tej działce znajdował się młyn, to młyn miał być modernizowany w ramach operacji, wobec tego uzasadnione, jego zdaniem, było ograniczenie operacji tylko do działki nr (...). Skoro we wniosku o przyznanie pomocy powód sam ograniczył zakres terytorialny operacji do działki nr (...) i jednocześnie wskazał, że w ramach tej operacji ciągnik rolniczy ma być nabyty do transportu wewnętrznego, wobec tego uzasadnione było uznanie, że ten ciągnik w ramach transportu wewnętrznego będzie wykorzystywany w ramach działki nr (...). Powód nie wskazał, że przedmiotowy ciągnik będzie używany do przewożenia produktów z młyna do magazynów bądź z magazynów do młynów, nie podał innych numerów działek, na których ciągnik mógłby być wykorzystywany lub przez które mógłby przejeżdżać. Nie objaśnił tego szczególnego charakteru swego przedsiębiorstwa - położonego na wielu działkach, w tym takich, które były rozdzielone drogami publicznymi. Na etapie do zawarcia umowy powód nie wskazywał, że przedmiotowy ciągnik rolniczy będzie wykorzystywany do przejazdów po drogach publicznych czy po terenie innych jego działek. W szczególności nie uczynił tego w piśmie z 14 stycznia 2009 r., w którym w ogóle nie wspominał o konieczności przejeżdżania przez drogi publiczne. Sąd I instancji podniósł, że to sam powód na etapie aż do zawarcia umowy ograniczył zakres terytorialny używania ciągnika do działki nr (...). Tak wynikało z dokumentów przedłożonych przez niego w Agencji w związku z wnioskiem z 5 maja 2008 r., ARiMR nie miała żadnych podstaw do uznania, aby teren wykorzystywania ciągnika do transportu wewnętrznego rozciągać poza obszar działki nr (...). Dopiero w toku niniejszego procesu powód przedstawił odpisy z ksiąg wieczystych obejmujących różne jego działki i wypisy z rejestrów gruntów i budynków, a mógł to uczynić już we wniosku z 5 maja 2008 r., ewentualnie w ramach uzupełnienia tego wniosku. Pozwana zatem słusznie uznała, że „ciągnik rolniczy do transportu wewnętrznego” będzie używany (wykorzystywany) właśnie do transportu wewnętrznego w ramach działki nr (...), skoro do takiego terytorium powód ograniczył operację, na realizację której domagał się pomocy finansowej. Na etapie do zawarcia umowy powód nie przedstawił żadnych dokumentów, w szczególności map, z których wynikałoby, że wykorzystywanie ciągnika w ramach transportu wewnętrznego oznaczałoby także poruszanie się nim na drogach publicznych czy na innych działkach należących do niego niż działka nr (...). Powód nie dał podstaw Agencji do takiego uznania. Mając na uwadze całokształt okoliczności sprawy, wynikających z przedłożonych przez powoda dokumentów, na dzień sporządzenia umowy wykorzystywanie ciągnika do transportu wewnętrznego oznaczało korzystanie z niego na terenie działki (...).

W umowie z 2 listopada 2009 r. wskazano, że elementem operacji było nabycie przez powoda ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego. Do nabycia takiego pojazdu powód zobowiązał się, natomiast pozwana zobowiązała się przyznać pomoc finansową w związku z tym elementem zakresu rzeczowo-finansowego umowy, po dokonaniu weryfikacji wniosku o płatność, w maksymalnej wysokości 40% kosztów kwalifikowalnych. Uwzględniając treść umowy oraz treść dokumentów, które doprowadziły do jej zawarcia, Sąd I instancji przyjął, że wyszczególniony w załączniku (...) ciągnik rolniczy do transportu wewnętrznego mógł być wykorzystywany do transportu wewnętrznego w obrębie działki nr (...). Nie było natomiast podstaw do uznania, że ten ciągnik miał służyć do transportu wewnętrznego także poza działką nr (...). Korzystanie z ciągnika poza tą działką wiązałoby się z korzystaniem w szerszym zakresie niż do transportu wewnętrznego w rozumieniu załącznika (...) do umowy. W ramach realizacji operacji powód po nabyciu ciągnika zarejestrował go i ubezpieczył, a następnie korzystał z niego w taki sposób, że m.in. przewoził nim surowce czy produkty pomiędzy magazynami a młynem. Jak wynikało z przedłożonych dokumentów oraz z zeznań powoda, magazyny znajdują się na innej działce niż działka nr (...), na której położony jest młyn. Aby dostać się z magazynów do młyna, należy przejechać przez drogę publiczną. Powód zatem po nabyciu ciągnika używał go w szerszym zakresie niż tylko do transportu wewnętrznego w takim rozumieniu, jak to strony przyjęły w umowie z 2 listopada 2009 r. Używał go w swej działalności także poza terenem działki nr (...), w tym poruszał się nim po drodze publicznej. Nie miało przy tym znaczenia, że powód zarejestrował pojazd i go ubezpieczył. Także zarejestrowany i ubezpieczony pojazd mógł być wykorzystywany w transporcie wewnętrznym. Zarejestrowanie i ubezpieczenie ciągnika, przy uwzględnieniu wyjaśnień powoda wypowiedzianych przez niego w 2011 roku, potwierdzało, że korzystał on z pojazdu w zakresie szerszym niż strony przewidziały to w umowie z 2 listopada 2009 r.

Dopiero po złożeniu wniosku o przyznanie płatności powód wyjaśnił, że zarejestrował i ubezpieczył ciągnik, aby móc poruszać się po drodze publicznej, aby przejeżdżać z jednej (wyodrębnionej geodezyjnie) części swego przedsiębiorstwa do drugiej. Podczas weryfikacji wniosku o płatność złożonego 24 maja 2011 r. powód nie kwestionował, że wykorzystywał ciągnik na różnych działkach, na których prowadzi działalność gospodarczą, że przejeżdżał nim po drogach publicznych. Podczas kontroli w dniu 11 sierpnia 2011 r. kontrolerzy nie stwierdzili, aby sporny ciągnik był wykorzystywany poza terenem młyna. Uwaga ta dotyczyła stanu z chwili kontroli, a powód był o tej kontroli poinformowany. W dniu kontroli faktycznie nie eksploatował on ciągnika poza terenem młyna. W dniu 11 sierpnia 2011 r. powód złożył oświadczenie, że zakupiony ciągnik jest używany tylko dla potrzeb młyna. Takie oświadczenie nie było precyzyjne. Nie wskazywało, na jakim terenie ciągnik był używany. W rozumieniu umowy z 2 listopada 2009 r. ciągnik miał być używany do transportu wewnętrznego i to na terenie działki nr (...).

Na chwilę rozpoznawania wniosku o płatność i weryfikowania zawartych w nim kwot Agencja miała podstawy do uznania, że zakupiony przez powoda ciągnik rolniczy nie był wykorzystywany do takiego celu, jak to ustalono w umowie z 2 listopada 2009 r. Nie był wykorzystywany do transportu wewnętrznego w obrębie działki nr (...). Nadto Agencja dokonała ustaleń, że powód oprócz działalności gospodarczej prowadził też gospodarstwo rolne o powierzchni ponad 50 ha, które użytkował, skoro ubiegał się o przyznanie różnych płatności obszarowych. W związku z prowadzeniem tego gospodarstwa potrzebował więc takiego urządzenia jak ciągnik rolniczy. Ciągnik rolniczy nabyty przez powoda w ramach realizacji operacji miał takie cechy (w tym moc, wyposażenie, przeznaczenie rolnicze), które uzasadniały przyjęcie, że mógł on być wykorzystywany do prowadzenia działalności rolniczej przez powoda, co było niedopuszczalne w związku z celami programu, w ramach którego zawarto umowę z 2 listopada 2009 r. oraz w związku z celami zawartymi w rozporządzeniu. W umowie jasno określono, co należy rozumieć pod pojęciem koszt kwalifikowalny operacji. Za taki koszt ARiMR, po dokonaniu weryfikacji wniosku o płatność, nie mogła uznać kosztów nabycia spornego ciągnika rolniczego. Nie był to koszt związany z realizacją operacji, który zgodnie z przepisami rozporządzenia mógł zostać objęty pomocą w ramach działania nr 123. Powód faktycznie wykorzystywał ciągnik w zakresie szerszym niż przyjęto to w umowie, poza tym mógł wykorzystywać ten ciągnik w prowadzonej działalności rolniczej, co było niezgodne z celami programu oraz rozporządzenia. W celu uznania kosztów nabycia ciągnika za koszt kwalifikowalny operacji należałoby ustalić, że ciągnik służy jedynie do transportu wewnętrznego w obrębie działki nr (...), do której ograniczona była realizacja operacji. Takiego ustalenia Agencja nie mogła poczynić w świetle dokumentu z 5 lipca 2011 r. oraz wobec dokonanych przez nią w 2011 r. ustaleń. Takiego ustalenia nie mógł też poczynić Sąd w niniejszej sprawie. Powód zeznał, że ciągnik był wykorzystywany poza działką nr (...), w

tym przejeżdżano nim po drogach publicznych. Nadto z uwagi na cechy tego pojazdu oraz na fakt, że zgodnie z zasadami doświadczenia życiowego i prawidłowej gospodarki powód potrzebuje tego rodzaju urządzenia w ramach prowadzonego gospodarstwa rolnego, uznać należało, że pojazd ten może służyć w działalności rolniczej.

Sąd Okręgowy wskazał, że postanowienia umowy z 2 listopada 2009 r. należy wyklądać ściśle. Ciągnik rolniczy przewidziany w tej umowie miał być wykorzystywany przy transporcie wewnętrznym w ramach działki nr (...), a faktycznie był wykorzystywany w szerszym zakresie. Z tych przyczyn wydatku poniesionego przez powoda na jego nabycie nie można było uznać za koszt kwalifikowalny operacji w rozumieniu umowy z 2 listopada 2009 r. Tylko koszty kwalifikowalne umożliwiały przyznanie przez pozwaną pomocy finansowanej zgodnie z § 4 ust. 1 umowy. W świetle tego postanowienia oraz § 9 Agencja słusznie uznała, że kwota 294.124,59 zł poniesiona na nabycie tego ciągnika, wynikająca z faktury (...), nie stanowi kosztu kwalifikowalnego. Gdyby uznać ten wydatek za koszt kwalifikowalny, pomoc z tego tytułu wynosiłaby 117.650 zł. Takiej pomocy powód nie mógł uzyskać, skoro koszt nabycia ciągnika nie stanowił kosztu kwalifikowalnego. Agencji nie można było zarzucić, że naruszyła przepisy umowy bądź bezwzględnie obowiązujące przepisy prawa. Na mocy § 4 ust. 1 oraz § 9 ust. 1 umowy ARiMR była uprawniona do odmowy wypłacenia powodowi kwoty 117.650 zł.

Po zakwestionowaniu wydatku poczynionego na zakup ciągnika Agencja ustaliła, że wnioskowana przez powoda we wniosku o płatność kwota pomocy (3.864.570,40 zł) jest wyższa o więcej niż 3% od kwoty obliczonej przez Agencję na podstawie prawidłowo poniesionych kosztów kwalifikowalnych (3.746.920,56 zł). Agencja ustaliła, że prawidłowo poniesione koszty kwalifikowalne wynoszą 9.367.301,41 zł. Powód wskazał we wniosku o płatność, że koszty kwalifikowalne operacji wynoszą 9.661.426 zł. Pozwana zakwestionowała wchodzący w skład tej sumy wydatki na zakup ciągnika w wysokości 294.124,59 zł i ustaliła, że ogółem prawidłowo rozliczone koszty kwalifikowalne operacji wynoszą 9.367.301,41 zł (9.661.426 zł - 294.124,59 zł). W związku z tym wyliczyła, że powodowi należy się pomoc (refundacja) w wysokości 3.746.920,56 zł (40% x 9.367.301,41 zł). Kwota pomocy obliczona przez Agencję na podstawie prawidłowo poniesionych kosztów kwalifikowalnych, powiększona o 3%, wynosiła 3.859.328,18 zł (3.746.920,56 zł + 3% z 3.746.920,56 zł). Kwota pomocy wnioskowana przez powoda we wniosku o płatność była więc wyższa o więcej niż 3% od kwoty obliczonej przez Agencję na podstawie prawidłowo poniesionych kosztów kwalifikowalnych. Zaistniały zatem przesłanki do zastosowania przez Agencję pomniejszenia przewidzianego w § 9 ust. 7 umowy, tj. pomniejszenia kwoty pomocy o kwotę 117.650 zł stanowiącą różnicę pomiędzy kwotą wnioskowaną (3.864.570,40 zł) a kwotą obliczoną na podstawie prawidłowo poniesionych kosztów kwalifikowalnych (3.746.920,56 zł). Powód nie wykazał ani przed Agencją, ani w toku procesu, że nie ponosi winy za włączenie niekwalifikującej się kwoty do kwoty pomocy wnioskowanej we wniosku o płatność. Wiedział on, że z ciągnika korzysta w zakresie szerszym niż to przewidziano w umowie, mimo zastrzeżeń Agencji nie dokonał jednak weryfikacji wniosku o płatność i ostatecznie domagał się zakwalifikowania kosztów nabycia ciągnika jako kosztów kwalifikowalnych. Na mocy § 9 ust. 7 umowy Agencja była więc uprawniona do obniżenia pomocy przyznanej powodowi o kwotę 117.650 zł.

Łącznie zatem Agencja była uprawniona do obniżenia pomocy dla powoda o sumę 235.300 zł (117.650 zł + 117.650 zł) obejmującą: a) kwotę 117.650 zł z tytułu niezaliczenia kosztów nabycia ciągnika do kosztów kwalifikowalnych i b) kwotę 117.650 zł z tytułu naliczenia pomniejszenia w trybie § 9 ust. 7 umowy. Słusznie więc Agencja ostatecznie wypłaciła powodowi sumę 3.629.270,40 zł (3.864.570,40 zł - 235.300 zł = 3.629.270,40 zł). Postępowania pozwanej nie można zakwalifikować jako niewykonania lub nieprawidłowego wykonania zobowiązania z umowy z 2 listopada 2009 r.

Mając na uwadze powyższe, w punkcie pierwszym wyroku Sąd Okręgowy oddalił powództwo o zapłatę kwoty 235.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2011 r. do dnia zapłaty. W punkcie drugim wyroku, na mocy art. 355 § 1 k.p.c. w zw. z art. 203 § 1 k.p.c., postępowanie zostało umorzone w zakresie, w jakim powód cofnął powództwo wraz ze zrzeczeniem się roszczenia, tj. co do kwoty 59.124,59 zł.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 99 k.p.c.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniósł powód, zaskarżając go w zakresie punktów pierwszego i trzeciego, tj. obejmujących oddalenie powództwa oraz rozstrzygnięcie w przedmiocie kosztów procesu. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1/ niezgodność istotnych ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, w szczególności poprzez ustalenie, że powód nie wykazał, aby pozwana była wobec niego zobowiązana do zapłaty kwoty, podczas gdy powód udowodnił podstawę faktyczną swego roszczenia, a ze zgromadzonych w sprawie dowodów wynika jednoznacznie, że roszczenie powoda było zasadne, a zatem prawidłowym ustaleniem faktycznym powinno być przyjęcie przez Sąd zgłoszonego powództwa jako w pełni uzasadnionego,

2/ naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na całkowitym pominięciu dowodu z dokumentu, tj. umowy przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) oraz niewskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn dla których Sąd I instancji odmówił wiarygodności temu dowodowi i przyjął, iż miejscem realizacji operacji jest wyłącznie działka nr (...), podczas gdy w § 3 pkt 2 umowy strony określiły miejsce operacji jako: „woj. (...) - (...), pow. (...), gm.D. ul. (...), (...) - (...) D.” i brak jest w umowie jakichkolwiek innych postanowień w tej kwestii,

3/ naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 k.c. polegające na błędnej wykładni pojęcia „transport wewnętrzny” w rozumieniu umowy przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...), wskutek przyjęcia, że oznacza ono wyłącznie transport w granicach działki nr (...), a nie transport w granicach przedsiębiorstwa, na którym miała być realizowana operacja, składającego się z działek bezpośrednio sąsiadujących ze sobą, przedzielonych wyłącznie w jednym miejscu drogą gminną,

4/ niezgodność istotnych ustaleń faktycznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym polegającą na bezpodstawnym przyjęciu, że powód ograniczył terytorium na którym miała zostać zrealizowana operacja do działki (...), podczas gdy już na wstępnym etapie składania wniosku powód wskazywał, że transport wewnętrzny polegać ma na przewożeniu ziarna z magazynów pionowych typu silos oraz magazynu płaskiego do młyna i co w późniejszych etapach konsekwentnie potwierdzał,

5/ naruszenie prawa procesowego, tj. art. 231 k.p.c. poprzez bezzasadne przyjęcie domniemania faktycznego, że powód nie używał ciągnika do transportu wewnętrznego na terenie przedsiębiorstwa, a do celów rolniczych, na podstawie cech fabrycznych ciągnika oraz przyjętych przez Sąd I instancji „zasad doświadczenia życiowego i prawidłowej gospodarki”, podczas gdy dowód w postaci protokołu z kontroli przeprowadzonej przez pracowników Agencji jednoznacznie wskazywał, że nie stwierdzono „aby sporny ciągnik wykorzystywany był poza terenem młyna”, a także nie wskazywał na to żaden inny dowód,

6/ naruszenie prawa materialnego, tj. art. 65 § 1 k.c. polegające na błędnej wykładni stanowiska Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi wyrażonego w piśmie z dnia 16 września 2009 r. w wyniku przyjęcia, że w niniejszej sprawie będzie odbywał się transport surowców ciągnikiem na „dalszych odległościach”, podczas gdy teren całego zakładu należącego do powoda to powierzchnia 0,802 ha i nie może być mowy o „dalszych odległościach” pomiędzy poszczególnymi elementami infrastruktury, a zatem uznanie przez Sąd Okręgowy stanowiska Agencji za prawidłowe nie było uzasadnione,

7/ naruszenie prawa procesowego, tj. art. 233 § 1 w zw. z art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów polegające na całkowitym pominięciu dowodu z dokumentu, tj. aneksu nr (...) do umowy przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) oraz niewskazanie w uzasadnieniu wyroku przyczyn, dla których Sąd I instancji odmówił wiarygodności temu dowodowi i przyjął, iż umowa dotyczyła przyznania kwoty 3.926.419,20 zł, podczas gdy z aneksu nr (...) wynika jednoznacznie, że pozwana zobowiązała się do wypłacenia kwoty 3.898.807,20 zł,

8/ sprzeczność istotnych ustaleń z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego polegającą na przyjęciu, że powód nie wykazał braku winy za włączenie niekwalifikującej się kwoty do kwoty pomocy wskazanej we wniosku o

płatność, podczas gdy nie można mu tej winy przypisać, albowiem już na wstępnym etapie składania wniosku, tj. 14 stycznia 2009 r. powód złożył pisemne oświadczenie, w którym poinformował pozwaną, iż ciągnik rolniczy ma służyć do transportu ziarna składowanego w magazynach pionowych typu silos i w magazynie płaskim do młyna, a pozwana dokonała pozytywnej weryfikacji tego wniosku.

Wskazując na powyższe zarzuty powód wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu za obydwie instancje według norm przepisanych.

W odpowiedzi na apelację z dnia 13 lutego 2014 r. strona pozwana wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na jej rzecz kosztów postępowania za instancję odwoławczą według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja zasługiwała na uwzględnienie.

Umowa przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) zawarta została w dniu 2 listopada 2009 r. w związku z zakwalifikowaniem do dofinansowania projektu powoda objętego wnioskiem z dnia 5 maja 2008 r. o przyznanie pomocy w ramach działania 123 „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Ogólne zagadnienia związane z wydatkowaniem tego rodzaju środków europejskich reguluje rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) (Dz.U.L.2005.277.1; dalej jako rozporządzenie nr 1698/2005). Zgodnie z art. 20 ww. rozporządzenia nr 1698/2005 zawartym w Tytule IV Wsparcie Rozwoju Obszarów Wiejskich Rozdziale I Osie Sekcji 1 Oś 1 Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego wsparcie ukierunkowane na konkurencyjność sektora rolnego i leśnego dotyczy m.in. środków mających na celu restrukturyzację i rozwój kapitału rzeczowego i wspieranie innowacji poprzez zwiększanie wartości dodanej produktów rolnych i leśnych (art. 20 pkt a ppkt iii). Art. 28 rozporządzenia nr 1698/2005 precyzuje, że chodzi o wspieranie inwestycji tak materialnych, jak i niematerialnych, które poprawiają ogólne wyniki przedsiębiorstwa. Kwalifikowalności wydatków dotyczy art. 71 rozporządzenia nr 1698/2005, który wskazuje m.in., że zasady dotyczące kwalifikowalności wydatków ustala się na poziomie krajowym, z zastrzeżeniem szczególnych warunków ustanowionych w rozporządzeniu dla niektórych środków rozwoju obszarów wiejskich (art. 71 ust. 3).

Na gruncie prawa krajowego przedmiotowe kwestie reguluje ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (tj. jedn. Dz. U. z 2013 r., poz. 173; dalej jako ustawa z 7 marca 2007 r.) oraz rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 17 października 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (t. jedn. Dz. U. z 2014 r., poz. 261; dalej jako rozporządzenie Ministra Rolnictwa).

Zgodnie z art. 5 ust. 1 pkt 5 ustawy z 7 marca 2007 r. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich jest realizowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i obejmuje m.in. działania zwiększające wartość dodaną podstawowej produkcji rolnej i leśnej. Pomoc przyznawana jest na podstawie umowy zawieranej, pod rygorem nieważności, w formie pisemnej (art. 22 ust. 1).

Z kolei stosownie do rozporządzenia Ministra Rolnictwa pomoc przyznaje się w formie refundacji części kosztów budowy lub modernizacji zakładów przetwórstwa produktów rolnych lub infrastruktury handlu hurtowego produktami rolnymi - zwanymi kosztami kwalifikowalnymi (§ 4 ust. 1 pkt 1), a do kosztów kwalifikowalnych zalicza się m.in. koszty zakupu środków transportu niezbędnych dla sprawnego przebiegu procesu technologicznego lub magazynowania (§ 5 ust. 1 pkt 3 ppkt a).

Z przedstawionych powyżej aktów prawnych, które należało wziąć pod uwagę przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy, wynika kilka istotnych wniosków. Po pierwsze, udzielenie dofinansowania następuje na podstawie umowy, która, jak powszechnie przyjmuje się w orzecznictwie, ma charakter cywilnoprawny (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2011 r., II CSK 520/10, OSNC-ZD 2012/2/34 oraz z dnia 8 marca 2012 r., V CSK 164/11, OSNC-ZD 2013/3/59). Konsekwencją tego stanowiska musi być przyjęcie, że spory mające źródło w tej umowie - w szczególności dotyczące jej wykonania, niewykonania lub nienależytego wykonania - powinny być rozstrzygane na drodze postępowania cywilnego. Po drugie, sposób zawarcia umowy oraz jej treść w mniejszym lub większym stopniu determinują przepisy obowiązującego prawa, co niewątpliwie ogranicza możliwość negocjowania umowy i wpływania na jej treść, szczególnie przez beneficjenta. Po trzecie, uwzględniając zastrzeżenie poczynione przed chwilą, skoro umowa o dofinansowanie ma jednak charakter cywilnoprawnego stosunku prawnego, to podlega tym samym regułom wynikającym z przepisów prawa cywilnego, w tym w szczególności Kodeksu cywilnego. Oznacza to, że w przypadku gdy dochodzi do sporu stron co do interpretacji jej postanowień, to do ustalenia treści oświadczeń woli znajdują zastosowanie zasady wynikające z art. 65 k.c. Należy tu jednak od razu zastrzec, że cel umowy jest przynajmniej w pewnym stopniu z góry zdeterminowany, bowiem przyznawane środki mają służyć realizacji określonych celów publicznych zakładanych przez ustawodawcę europejskiego, a następnie krajowego. Po czwarte, reguły kwalifikowalności wydatków w ramach EFRROW co do zasady przekazane zostały do ustalenia ustawodawcy krajowemu (art. 71 ust. 3 rozporządzenia nr 1698/2005) i najbardziej szczegółowo określone zostały w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa, przy czym z uwagi na przedmiot sporu w niniejszej sprawie odwołać należało się do § 5 ust. 1 pkt 3 ppkt a przywołanego rozporządzenia.

Co do zasady koszty poniesione na zakup środków transportu zalicza się do kosztów kwalifikowalnych, przy czym w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa definiuje się je poprzez określenie ich przeznaczenia, tj. mają być niezbędne do sprawnego przebiegu procesu technologicznego lub magazynowania. Przedmiotowe rozporządzenie w żadnym miejscu nie odwołuje się natomiast do pojęcia środków transportu wewnętrznego, nie determinowało ono zatem wprost rozstrzygnięcia niniejszej sprawy. W tej sytuacji kluczowa była właściwa wykładnia spornych postanowień umowy z dnia 2 listopada 2009 r., tj. dokonana zgodnie z regułami wynikającymi z art. 65 k.c.

W ocenie Sądu Okręgowego uznać należało, że wskazany w umowie ciągnik rolniczy do transportu wewnętrznego miał być używany wyłącznie na terenie działki nr (...), na co wskazywała treść wniosku powoda o przyznanie pomocy, dołączone do niego dokumenty (biznesplan, odpis z księgi wieczystej Kw nr (...)), jak również postępowanie wyjaśniające poprzedzające zawarcie umowy o dofinansowanie. Sąd I instancji podkreślił, że powód nie wskazał Agencji, że przedmiotowy ciągnik będzie używany do przewożenia produktów z młyna do magazynów, bądź z magazynów do młynów, nie podał innych numerów działek (poza działką nr (...)), na których ciągnik mógłby być wykorzystywany lub przez które mógłby przejeżdżać.

Stanowiska powyższego nie można uznać za trafne.

Po pierwsze, na co słusznie wskazał apelujący, sama umowa przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) określała, że operacja (tj. projekt realizowany przez beneficjenta, na który otrzymał dofinansowanie) zostanie zrealizowana w województwie (...), powiat (...), gmina D., ul. (...), (...) - (...) D., zatem nie ograniczała go do działki (...). Ograniczenie takie nie wynika też z biznesplanu stanowiącego załącznik do wniosku o przyznanie pomocy. W dokumencie tym powód określił na czym polegać ma planowane przez niego przedsięwzięcie - modernizacji młyna pszennego oraz zakupie wskazanych pojazdów i urządzeń (k. 86). Opisując stan formalnoprawny swojego przedsiębiorstwa (...) wskazał, że jest właścicielem nieruchomości składającej się z działek zabudowanych nr (...), dla której założona jest księga wieczysta Kw nr (...) (k. 91). Załączył odpis z tej księgi wieczystej, z którego wynikało, że nieruchomość składa się z działki nr (...) (k. 206-207). Na działce tej usytuowany był młyn pszeniczny, który miał być modernizowany w ramach planowanej operacji (niesporne). Z powyższego nie wynika zatem, aby strona powodowa chciała ograniczyć zakres terytorialny używania ciągnika rolniczego jedynie do działki nr (...). Logicznie brzmi tłumaczenie powoda, że dołączył on do wniosku odpis z Kw nr (...), bowiem na nieruchomości objętej tą księgą wieczystą znajdował się młyn pszeniczny, który miał zostać zmodernizowany, w tej sytuacji wykazanie prawa go gruntu, na którym znajdował się ww. budynek

było istotne i wymagane w celu właściwego wypełnienia wniosku o przyznanie pomocy (k. 182). Związku takiego nie ma natomiast w przypadku środków transportu, których kwalifikowalność zależy od niezbędności dla sprawnego przebiegu procesu technologicznego lub magazynowania, a nie od powiązania ich z określoną działką gruntu. Na marginesie zauważyć należało, że powód we wniosku wskazał również, że jest właścicielem działki nr (...), co do której nie przedstawił księgi wieczystej, a Agencja nie potraktowała tego jako brak, który stałby na przeszkodzie zawarciu umowy przyznania pomocy.

Po drugie, wbrew twierdzeniom Sądu I instancji, powód na etapie poprzedzającym zawarcie umowy o dofinansowanie dokładnie wyjaśnił, że ciągnik rolniczy wraz z ładowarką teleskopową służyły będą do transportu wewnętrznego surowca oraz wyrobów gotowych pomiędzy magazynami (pionowymi i płaskimi) a młynem i że niezbędny jest dla prawidłowego przebiegu procesów logistycznych (k. 210 - oświadczenie z dnia 14 stycznia 2009 r.). Wyjaśnienia te musiały zostać uznane przez Agencję za przekonujące i wystarczające, bowiem dofinansowanie objęło też zakup ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego (k. 22 - załącznik (...)) do umowy przyznania pomocy nr (...)- (...)- (...).

Interpretacja dokonana przez Sąd Okręgowy zawężająca korzystanie z ciągnika rolniczego jedynie do obrębu działki nr (...) nie znajdowała zatem potwierdzenia ani w treści umowy przyznania pomocy nr (...)- (...)- (...) ani w czynnościach wyjaśniających poprzedzających zawarcie tej umowy. Nadto, przyjęcie takiej wykładni faktycznie prowadziło do tego, że przedmiotowy ciągnik nie mógłby zostać wykorzystany do celu w jakim został zakupiony, a w zasadzie nie byłby wykorzystywany w ogóle, skoro na działce nr (...) usytuowany jest jedynie młyn pszenny. Transport, niezależnie od tego, czy wewnętrzny, czy też zewnętrzny, zakłada celowe przemieszczenie się po określonym terenie. Działanie takie w obrębie działki nr (...) nie mogło mieć miejsca.

Po trzecie, patrząc na sprawę przez pryzmat zakładanego celu programu, tj. zwiększenia wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej, zauważyć należało, że określone inwestycje rzeczowe nie były celem samym w sobie, ale chodziło o osiągnięcie celu w odniesieniu do przedsiębiorstwa jako całości poprzez zwiększenie wartości dodanej jego podstawowej produkcji rolnej. Zakup ciągnika rolniczego powinien być zatem oceniany z punktu widzenia tego, czy przyczynia się on do osiągnięcia tego celu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Podsumowując powyższe rozważania stwierdzić zatem należało, że racjonalna wykładnia umowy przyznania pomocy nr (...)- (...)- (...) w części odnoszącej się do zakupu ciągnika rolniczego do transportu wewnętrznego, przy uwzględnieniu celów przedmiotowego programu, powinna prowadzić do wniosku, że strony miały na myśli wykorzystanie przedmiotowego pojazdu do transportu wyłącznie na potrzeby przedsiębiorstwa prowadzonego przez powoda, i to potrzeby wewnętrzne związane z zapewnieniem sprawnego przebiegu procesów logistycznych, przede wszystkim transportu surowców i wyrobów gotowych między magazynami a młynem.

Okoliczność, że magazyny i młyn usytuowane są na różnych działkach i to nawet nie sąsiadujących bezpośrednio ze sobą, wymagających przyjazdu przez drogę publiczną, nie oznaczała, że transport przestawał mieć charakter wewnętrzny, bowiem ta cecha zależała od zakresu wykorzystania ciągnika, a nie usytuowania poszczególnych budynków w przedsiębiorstwie powoda. Nie było przy tym sporne, że jakkolwiek działki należące do powoda przedzielała częściowo droga publiczna, to jednak stanowiły one zwartą przestrzeń, na której J. R. (2) prowadzi działalność gospodarczą. Okoliczność zarejestrowania i ubezpieczenia przedmiotowego ciągnika nie miała znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy, bowiem podlega to odrębnym regulacjom, a umowa zawarta przez strony nie wprowadzała tu jakichkolwiek warunków, czy też zastrzeżeń.

Za dowolne uznać należało rozważania Sądu Okręgowego dotyczące możliwości wykorzystania przez J. R. (1) przedmiotowego ciągnika również na potrzeby prowadzonego przez powoda gospodarstwa rolnego. Przede wszystkim fakt takiego korzystania nie został ustalony przez Sąd I instancji, zatem wszelkie rozważania dotyczące tej kwestii mają charakter jedynie spekulacji. Po drugie, Agencja zaakceptowała to, że powód nabędzie ściśle określony ciągnik rolniczy, nie może zatem obecnie twierdzić, że jego parametry techniczne wykraczają poza potrzeby środka transportu,

a raczej odpowiadają maszynie, która ma zostać wykorzystana w gospodarstwie rolnym. Odpowiednie zastrzeżenia winny być zgłaszane na etapie weryfikacji wniosku o przyznanie pomocy.

Sąd I instancji wskazał, że postanowienia umowy z dnia 2 listopada 2009 r. należy wyklądać ściśle, jednak stanowiska tego nie poparł żadną argumentacją. Jak powyżej już była o tym mowa przy wykładni umowy o dofinansowanie należy stosować art. 65 k.c., w szczególności jego § 2, zgodnie z treścią którego w umowach należy raczej badać, jaki był zgody zamiar stron i cel umowy, aniżeli opierać się na jej dosłownym brzmieniu. Wbrew zatem pogładowi Sądu Okręgowego nie przesądza „ściśle” odczytanie tekstu postanowień umownych, ale odwołanie się do kryteriów zgodnego zamiaru stron i celu umowy. Kryteria te, o czym była dokładnie mowa powyżej, nie pozwalały na uznanie za prawidłowe takiego odczytania umowy z dnia 2 listopada 2009 r., iż objęty umową ciągnik rolniczy powinien być wykorzystywany jedynie w obrębie działki nr (...), aby poniesione na niego wydatki mogły zostać uznane za wydatki kwalifikowalne.

W świetle powyższego za trafne uznać należało zarzuty apelacji tak dotyczące naruszenia prawa procesowego (art. 233 § 1 k.p.c., art. 231 k.p.c.), jak i - przede wszystkim - prawa materialnego (art. 65 k.c.).

Ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji są co do zasady prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Oparte one zostały przede wszystkim na dowodach z dokumentów, których wiarygodność nie była podważana, oraz na osobowych środkach dowodowych (świadkowie, przesłuchanie powoda). Część wniosków przedstawionych przez Sąd I instancji w tej części uzasadnienia, która dotyczyła rozważań prawnych była natomiast błędna, niezgodna z dowodami zgromadzonymi w sprawie. Kwestie te zostały przedstawione powyżej. W połączeniu z błędną wykładnią istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy postanowień umowy przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) doprowadziło to Sąd Okręgowy do błędnego przekonania, iż do kosztów kwalifikowalnych nie należy zaliczyć wydatków na ciągnik rolniczy i w konsekwencji oddalenia powództwa o zapłatę kwoty 235.000 zł (kwota ta nie była co do wysokości między stronami sporna).

W konsekwencji Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym w części oraz w punkcie trzecim w całości w ten sposób, że zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 235.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 26 sierpnia 2011 r. (tj. dnia zlecenia płatności przez Agencję - k. 349-351) do dnia zapłaty oraz kwotę 16.099,20 zł tytułem zwrotu kosztów procesu (1/ powód wygrał sprawę w I instancji w 80%, zaś pozwana w 20%, 2/ koszty powoda to 21.924 zł, zaś koszty pozwanej to 7.200 zł, zatem łączne koszty procesu to 29.124 zł, 3/ powód powinien ponieść 20% łącznych kosztów procesu, tj. 5.824,80 zł, 4/ powodowi należy się różnica pomiędzy kosztami, które poniósł, tj. 21.924 zł, a tym które powinien ponieść, tj. 5.824,80 zł, czyli kwota 16.099, 20 zł), a pozostałej części oddalił apelację (tj. co do odsetek za okres od dnia 24 maja do dnia 25 sierpnia 2011 r.). Rozstrzygnięcie w tym zakresie zapadło na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. oraz art. 385 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego, mając na względzie okoliczność, że powód wygrał sprawę niemal w całości, orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 2 oraz art. 108 § 1 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.

MS/C W..4 Wyrok Sądu odwoławczego